

PAPER DETAILS

TITLE: Küresellesme Sürecinde Türk Dünyası

AUTHORS: Dünyamali VELIYEV

PAGES: 103-110

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/117980>

Küreselleşme Sürecinde Türk Dünyası

Dünyamalı VELİYEV*

ÖZET

20. yüzyıl iletişim ve ulaşımın hız kazandığı bir yüzyıl olmuştur. Dolayısıyla toplumlar birbirleriyle daha hızlı etkileşime girmişler ve birbirlerine bağımlı olacak ilişkiler geliştirmişlerdir. Küresel hareketler, devletlerin iç ve dış politikalarında değişiklikleri, yeniden yapılanmaları zorunlu hale getirmektedir. Tüm dünyada bir süreç olarak devam eden bu küresel ve bölgesel gelişmeler, Türk Cumhuriyetlerini de alanı dışında bırakmamaktadır.

Anahtar Cümleler: *Türk Dünyası, Küreselleşme, Rusya, Kafkasya*

Turkish World in the Globalization Process

ABSTRACT

20th century extended a century that communication and transmission gain speed. On account of communities got interaction faster to each other and improved relations with each other. Global movements make states domestic and foreign policies a bound. These global and local progress that continue as a process in all world contained the Turkish World.

Key Words: *Turkish World, Globalization, Russia, Caucasus*

Türk Cumhuriyetlerinin Dünya ile Entegrasyonunun Temel Şartları

20. yüzyıl tarihe uygarlığı yeni bir aşamaya ulaştıran küreselleşme yüzyılı olarak dahil olmuştur. Teknolojide hızlı değişim, uluslararası mal ticaretinde ve sermaye akımlarında serbest dolaşım, ekonomide piyasa sisteminin kuralları esasında yeniden yapılanmalar, toplumda neoliberal görüşlerin galip gelmesi, demokrasiye yönelik açılımlar ve toplumsal örgütlenme modellerinde yeni eğilimler derin ve kapsamlı bir evrim aşaması niteliği kazanmıştır. Küresel gelişmeler, din ve kültürde, tarihi geleneklerde olan farklarına bakmayarak, dünya ülkelerinin ve halklarının birbirine bağımlılığını durmadan artırıyor.

Büyük çaplı bilimsel ve teknolojik devrimler dünyanın anlaşılması, yeniden yapılanması, doğuyla batı arasındaki ve toplumun kendi katmanları içindeki ilişkileri açısından yeni bir dönem başlattı. Dünyayı birbirinden ayrılmış, tecrit edilmiş parçalardan ibaret olarak gören anlayışlar tarihe gömüldü. Bilimsel ve teknolojik sıçramalarla beraber dünya halkları arasında ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel ilişkilerin giderek derinleşmesini yansıtan entegrasyon ve küreselleşme süreçleri, içinde zıtlıklar da taşımakla beraber, dünya kalkılmasının motoru oldu. Dünya ekonomisi, bu süreç sonuncunda bütünleşmiş ve bir oto-sisteme dönüştü.

* Doç.Dr., *Azərbaycan Universiteti, Bakü/Azərbaycan*

Küreselleşme sürecinin ilk aşamasını ve önemli bir yönünü oluşturan bölgesel işbirliği, bölgeselleşme, 21.yüzyılda da önemini kaybetmemekte, tam tersine daha da artırmaktadır. Şöyle ki, 20.yüzyılın 90'lı yıllarda NAFTA, Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği Örgütü, MERKOSUR (Arjantin, Brezilya, Bolivya, Paraguay, Uruguay, Şili) ve Karib Devletleri Teşkilatı örgütlenerek daha da güçlenmiştir. Bölgesel ekonomik işbirliğinin öncüsü olan Avrupa Birliği (AB) yeni bir aşamaya geçmiştir. Nisan 2001'de Amerika kıtasında Serbest Ticaret Gümrük Birliği bölgesinin oluşturulduğunu açıklayan Kanada zirvesi gerçekleştirilmiştir.

Küresel evrimler bir yönden ulusal ve ulus-altı düzeylerde yeni yönetim modellerini zorunlu kılarken, diğer yönden ülkeleri ulus-üstü düzeyde dikkate alan ve koruyan örgütlenmelerini ön plana çıkarmıştır.

Doğal olarak, tüm dünyada süregelen küreselleşme ve bölgeselleşme, zengin tarihiyle dünya kültürüne büyük katkıları olmuş Türk Cumhuriyetlerini de alanı dışında bırakmamaktadır.

Jeopolitik Değişmeler ve Türk Cumhuriyetleri'nin Uluslararası ve Bölgesel İktisadi Entegrasyon Eğilimleri

Küreselleşmenin getirdiği yeni eylemler yüzyıllar boyunca tarihi zorunlulukların etkisiyle parçalanmış, birbirinden ayrı bırakılmış Türk Dünyası ülkeleri için kaçırılmış fırsatların gündeme getirilmesi için yepyeni olanaklar doğurmuştur. Küreselleşmenin önemli bir yönü de, bölgeselleşmedir. Türk Dünyasının bölgeselleşmeyi çağdaş anlayışlar gereğince yeni hedeflerde yükseltmek için büyük olanaklar yaratmıştır.

Sovyet Devleti'nin dağılması dünyanın 1/6'si kapsayan büyük bir coğrafyada jeopolitik durumu kökünden değiştirdi. Sovyetleri oluşturan, diğer cumhuriyetler gibi Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan'dan oluşan Türk Cumhuriyetleri de bağımsızlıklarına kavuşarak dünya üretim sisteminin hür ve eşit hakları olan sujelerine dönüştüler. Piyasa ekonomisinin oluşturulması stratejisini benimseyen bu cumhuriyetlerin sosyal ve ekonomik hayatları bağımsızlık yıllarında derin dönüşüme maruz kalmıştır. Bu ülkelerin hepsinde Sovyet sonrası dönemde bütün ekonomik ilişkilerin köklü şekilde yeniden kurulması süreci başlamıştır. Egemenlik, bu cumhuriyetlere dünya pazarına bağımsız çıkış ve kendi dış ekonomik ilişkilerini yeni prensipler temelinde kurma olanağı tanımıştır. Ancak, karmaşık ve sert kanunlara sahip olan dünya pazarı ile ilk ilişkilerin dünya üretim ilişkiler sisteminde ne kadar ciddi problemlerle yüzleştiğini de ortaya koymuştur. Sovyet dönemindeki bölge sistemi ve geleneksel pazarların kaybı, ortak para alanının ortadan kalkması ve bunların yanında dünya pazarına hammaddeyi başka rekabet edebilecek ürün çıkarılamaması bu ülkelerin ekonomisini uzun süreli ve derin sosyal, ekonomik buhrana sokmuştur.

Sovyet sonrası Türk Cumhuriyetleri hayati önem taşıyan birçok iktisadi mesele bakımından dünyanın yakın ve uzak, büyük ve küçük devletlerinin, uluslararası ve bölgesel örgütlerinin ilgisini çeken doğal bir merkeze dönüşmüştür. Enerji rezervleri ile zengin olan bu jeopolitik coğrafyada dünyanın birçok devletinin çıkarları çatışmaktadır ve ciddi nüfuz kurma mücadelesi verilmektedir. 19.yüzyılın sonu ve 20.yüzyılın başında büyük devletlerin burada yürüttükleri "büyük oyun", şimdi başka yöntemlerle yürütülmektedir. Bu nüfuz mücadelesine neredeyse dünyanın bütün büyük devletleri şu veya bu şekilde katılmaktadırlar. Bölgesel ölçekte, Sovyet sonrası Türk

Cumhuriyetlerinin zengin pazarı uğruna mücadele, bölgede mevcut üç güç merkezi (Rusya, Türkiye ve İran) arasında sürmektedir.

Dünyanın jeopolitik araştırmalarında, Türk Cumhuriyetleri'nden Azerbaycan, Kazakistan ve Özbekistan jeopolitik merkezlere dahil edilmeye başlanmıştır. Bilindiği gibi jeopolitik merkezlere devletler sahip oldukları güce göre değil, onların yerleştiği mekanın zorunluluğu ve faal güç merkezlerinin çıkarlarının ağırlığı bakımından dahil edilmektedirler. ABD eski ulusal güvenlik danışmanı Z. Brejinski " Büyük Satranç Tahtası" adlı kitabında Azerbaycan'ı jeopolitik merkez olarak şöyle karakterize etmektedir: "Azerbaycan, Hazar Denizi havzası ve Orta Asya'nın zenginliklerini kendinde birleştiren merkezdir, eğer Azerbaycan tümüyle Moskova'nın denetimi altına girerse, Orta Asya devletlerinin bağılsızlığının hiçbir anlamı kalmaz". Bu sebeple de, devletler aktif güç merkezlerinin nüfuz alanı uğrunda ciddi mücadele nesnesine dönüştüler.

Sovyet sonrası Türk Cumhuriyetleri'nin siyasi bağımsızlık elde etmesi dış dünyayla mevcut olmuş eski ilişkiler sistemine yeniden bakılması ve eşit haklı, karşılıklı çıkara dayalı ilişkilerin oluşturulması için yollar aranmasında dönüş yarattı. Egemenlik ve jeopolitik durumu bu devletlerin zengin doğal kaynaklarının milli çıkarlara yönlendirilmesi, kendi ihtiyaçlarını sağlayan üretim mekanizmalarının oluşturulması, dış ilişkilerin verimliliğinin artırılması ve sıklaştırılması, uluslararası işbölümünün fırsatlarından kendi halklarının çıkarına uygun olarak yararlanılması için faydalı ortam sağladı.

Bağımsızlık ilanının gerçekleştiği ilk günlerden itibaren yaşama geçirilen uygulamalar bu ülkelerin hepsinin dış ekonomik ilişkiler alanında şu veya bu düzeyde " açık kapı " siyaseti yürüterek dünya pazarı ile entegrasyonuna çalıştıklarını göstermektedir. Bu süreç iki temel yönde ortaya çıkmaktadır: küreselleşme ve bunun bir parçası gibi olan bölgeselleşme. Rusya tarafında yürütülen siyasi, ekonomik ve askeri baskılara bakmayarak zengin enerji ve diğer doğal kaynakların gelişmiş sanayi ülkeleriyle ve çokuluslu şirketlerle artan işbirliği, (TRACECA programının işlenip hayata geçirilmeye başlanması) bu ülkelerin küresel üretim sisteminin ayrılmaz parçasına dönüşmeye başladığını göstermektedir. Türk Cumhuriyetleri aynı zamanda bölgedeki devletlerle işbirliğine büyük önem vermektedirler. Burada bölgesel iktisadi entegrasyon 4 temel yönde gelişmektedir.

1. Bağımsız Devletler Topluluğu
2. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (ECO)
3. Karadeniz İşbirliği Teşkilatı
4. Türkiye başta olmak üzere Türk Cumhuriyetleri arasında ekonomik işbirliği

Bu 4 yönden yalnız ilk ikisi örgütlenmiştir. Son iki yönde Türkiye Cumhuriyeti faal olarak katılmaktadır. Bu yönlerin her birinin kendi üstünlüğü vardır.

Türk Cumhuriyetleri Arasında İktisadi İşbirliğini Geliştirmenin Zaruriliği

Analizler, siyasi etkenler göz önünde bulundurulmazsa, Türk cumhuriyetlerinin yaşamsal çıkarları açısından Türkiye ile ekonomik işbirliğinin (4. yol) daha avantajlı olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim bir zamanlar Uzakdoğu'dan Merkezi Avrupa'ya kadar geniş bir arazide büyük uygarlığın taşıyıcısı olan, fakat tarihi gelişim sürecinde çeşitli halklara parçalanmış bulunan Türk milleti, Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını kazanmalarıyla beraber, yeniden birleşerek 21.yüzyıl uygarlığına güçlü

ivme kazandırmak için ortam bulmuştur. Geçen yüzyılda Türk dünyasının tek bağımsız devleti Türkiye cumhuriyeti olmuştur. Türkiye tüm zorluklara rağmen, gerçekçi politikacı büyük Atatürk'ün bıraktığı mirasa uygun olarak, çağdaş uygarlık yolunda ilerlemekte ve Sovyet sonrası Türk Cumhuriyetleri için birleştirici, kılavuz ve destekleyici olma işlevini yerine getirme yeteneğine sahip çağdaş bir devlettir. Türk halklarının ümit yeri olan Türkiye Cumhuriyeti, Sovyet sonrası Türk Cumhuriyetleri'ne geleneksel Ortaçağ doğu ilişkilerinden çağdaş sanayi sonrası topluma en çabuk nasıl geçmek gerektiğinin tarihi örnekliğini göstermektedir.

Bilindiği gibi, SSCB'nin çöküşü ile jeopolitik durum değiştikten sonra resmi çevrelerde Türk Birliğinden söz edildiğinde yalnız ekonomik ve kültürel ilişkilerin onarılması kastedilmekteydi. Aynı tarihe, dine ve dil grubuna sahip olan bu halkların yakın coğrafi arazide yerleşmiş olmaları, onların bölgesel ekonomik entegrasyonu için oldukça elverişli ortam yaratmıştır. Çünkü bin yıllık tarihi gelişim sürecinde bütünlük arz etmiş, biri diğerini tamamlamış bu ülkelerin ekonomisi çağdaş dönemde birbirine daha çok muhtaçtır. 20.yüzyıl deneyimi, coğrafi ve kültürel birliğin temel alındığı bölgesel ekonomik entegrasyon sürecinin (Avrupa Birliği gibi), halkların ekonomik açıdan daha hızlı kalkınmasını sağladığını kanıtlamıştır. Türk Cumhuriyetleri'nin coğrafi ve ekonomik koşulları çağdaş ekonomik entegrasyon mekanizmasından yararlanarak birbirlerini tamamlamakla, ellerindeki zengin doğal kaynakları daha verimli kullanmalarına ve bu yolla halklarının ve kendilerinin genel refah düzeyinin yükselmesine olanak tanımaktadır. Birleşmiş Avrupa ile hızla gelişen Asya büyükleri arasında jeopolitik ve sosyo-kültürel halka oluşturan Türk Cumhuriyetleri dünya ekonomik merkezlerinin karşılıklı etkileşiminden çıkarlarına uygun yararlanabilirler. Piyasa ekonomisinin oluşturulmasını ve geliştirilmesini stratejileri olarak gören Sovyet sonrası Türk Cumhuriyetleri için Türkiye Cumhuriyeti'nin 85 yıllık zengin deneyimini oldukça önemlidir.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla kurulan Türk Cumhuriyetleri'nin bağımsızlık yılları ciddi sosyo-ekonomik sorunlarla doludur. Onları kendi etki alanlarında tutmak isteyen emperyalist güçler, bu ülkelerin bağımsız bir şekilde gelişmelerini önlemek için askeri, siyasal ve ekonomik faktörleri ve etnik çatışmaları kullanmaya çalışmaktadırlar.

Böyle bir ortamda Türkiye Cumhuriyeti bu yeni devletler için karşılık istemeyen ve güvenilir bir taraf olabilir. Zira bu ülkede uzunca bir süredir mükemmel dış ticari ilişkiler mekanizması oluşturulmuş, ihracat potansiyeli geliştirilmiş, muazzam çokuluslu şirketlerle etkili rekabet mekanizması yaratılmış, globalleşme ve başka alanlardaki entegrasyon konularında zengin deneyim biriktirilmiştir. Sırf bu ihtiyaçları yüzünden Türk Cumhuriyetleri bağımsızlıklarının ilk yıllarından itibaren Türkiye Cumhuriyeti'yle ticari-ekonomik ilişkilerin gelişmesine büyük önem vermeye başlamışlardır. Sovyetler Birliği gibi muazzam bir imparatorluğun çöküşü ve Türk Cumhuriyetleri'nin bağımsızlıklarını kazanmaları, onların Türkiye ile ilişkilerinde nitelikçe yeni bir aşama için zemin oluşturmuştur. Türkiye Cumhuriyeti ve Türk şirketleri bu devletlerin ekonomik ve ticari hayatında önemli rol oynamaya başladılar. Bu ülkeler bol üretim faktörleriyle Türkiye'nin işadamları için çekici bir pazar haline geldiler.

Türk şirketleri genç Türk Cumhuriyetlerinin zengin enerji kaynaklarının geliştirilmesi ve taşınmasında aktif rol almaktadırlar. Bu stratejik yönelim, Türk Cumhuriyetleri'nin ekonomik ilişkilerinin genişlenmesi ve geriye dönüşümlü olması açısından belirleyici olmaktadır. Türk dünyasında küreselleşmeden en çok etkilenen

devlet Türkiye Cumhuriyeti'dir. Küresel mali kriz kendi etkinliğini en çok burada göstermektedir. Hızla kalkınan Türkiye'de işsizlik, enflasyon, cari açık, dış borçlar, nüfusun belli bir bölümünde açlık göz önündedir. Bunları ülkede kaynakların sınırlı olduğu ile izah etmek zordur. Anadolu yarımadası literatürde Küçük Asya olarak adlandırılır. Bu adlandırma, tüm Asya kıtasında olan kaynakların hepsi bu ülke arazisinde demektir. Yeter ki tüm kaynaklar iyice kullanılsın.

Türk Cumhuriyetleri'nin bulunduğu coğrafyada çokuluslu şirketler SSCB'nin dağılmasıyla oluşan boşluğu ve yeni devletlerin uyguladıkları "açık ekonomi" modelini kullanarak, kendi etki alanlarını genişletmeye başladılar. Zengin enerji kaynaklarının geliştirilmesi için bu ülkelerdeki sermaye, teknoloji ve deneyim eksikliği, bu ülkelerin çokuluslu şirketlere ilgisini artırmış ve muazzam projelerin gerçekleştirilmesi için onlarla çok yönlü işbirliğini zorunlu kılmıştır.

Batı sermayesi bu ülkelerdeki doğal zenginliklerin global ekonomi çarkına dahil olması ve onların dünya pazarıyla entegrasyonunu hızlandırmak için tüm imkanlarını kullanmaktadır; bu süreçte Rusya'nın negatif girişimleri de önlenmeye çalışılmaktadır. Aynı ülkelerin Rusya'ya bağımlılığının azaltılması ve onların en kısa ve ucuz yolla Avrupa'ya ulaşmaları için TRASECA isimli Avrasya ulaşım koridorunun yapımını öngören asrın projesi gerçekleştirilmektedir. Türk cumhuriyetlerinde uygulanmakta olan geniş kapsamlı özelleştirme sürecinde en karlı ve gelecek vadeden şirketler bazen çok düşük fiyatlarla batılı yatırımcılar tarafından alınmaktadır. Batı sermayesi stratejik sektörleri kontrolleri altına almaktadırlar.

Türk Cumhuriyetleri'nin yerleştiği Merkezi Asya ve Kafkasya'da hakimiyeti kurmak ve korumak uğrunda verilen mücadelede Batı'nın önemli stratejiler geliştirmektedir. Batının uyguladığı "Büyük İpek Yolu", "Büyük Hazar" projeleri Türk dünyası ülkelerinde Rusya'nın ekonomik işgalinin hafifletirilmesi ve aradan kaldırılmasına hizmet etmekle önemli katkıda bulunmuştur.

Türk Dünyası'nın Küreselleşme Sürecinde Perspektifleri

Gürcü olayları dünyanın yeniden yapılanmasının esasını koydu. Dünyanın tek kutuplu dünyadan çok kutupluluğa geçiş dönemi başladı. ABD ve AB'nin bütün dünyada hakimiyetini daha da güçlendirilmesi eğilimlerine karşı, Rusya doğuda yeni blok oluşturma çabalarıyla cevap verdi.

Türk dünyası bu siyasi, ekonomik ve teknolojik imkanlara sahip devlerinin çarpışma meydanının tam ortasında yerleşmiştir. Bu gün Türk Cumhuriyetleri iki dev arasında bölünmüş gibi görünüyor. Ama, küreselleşmeden en çok Büyük Türk ırkının kazançlı çıkacağı kanaatindeyim. Bu durumu öngören faktörler şu şekilde sıralanabilir:

1. Türk toplumunun dayandığı sağlam temel, onu küreselleşmenin olumsuz etkilerinden yüksek derecede korunma olanağı sağlamaktadır. Küreselleşmenin muhtemel olumsuz faktörleri olarak milli-manevi değerlerin aşınması, sağlam toplumun temeli olan aile hayatının sarsılması, yer yüzünün eşrefi olan insanın zararlı alışkanlıklardan dolayı bozulması ve diğerleri. Türk milleti, çağdaş medeniyeti tehlikeye sürükleyen etkilerden korunma vasfına sahiptir.

2. Küreselleşmenin yarattığı yeni demografik konjunktör Türk toplumunun yararınadır ve onun dünyada rolünün ve etkinliğinin daha da artmasına olanak yaratmıştır. Batıda ve Rusya'da nüfus artımı sıfır noktasına yaklaştığı ve nüfusun yaşlanma sürecinin hızlandığı bir dönemde Türk dünyasında tersi bir durum söz

konusudur: nüfusun hızlı artımı ve gençleşmesi süreci başlamıştır. Olumlu demografik faktör, sadece Türk dünyasının sınırları içinde değil, hem de dışında çok etkindir. Avrupa ve Rusya’da Türk nüfusunun genişlemesini, sadece Türk dünyasından “kafa akını” gibi değerlendirmek olmaz. Bu aynı zamanda Türk kültürünün, Türk ruhunun dünyaya yayılması, Türkçülüğün yabancı toplumlarda direkt olarak tanıtılmasıdır. Bundan başka, Batı bilimi ve teknolojisinin, Batı idareciliğinin yerinde benimsenerek, ana yurda ithal edilmesidir.

3. Mustafa Kemal Paşa’nın “yurtta barış, cihanda barış” anlayışı tüm Türk Cumhuriyetlerinin de iç ve dış politikaların temelini oluşturmaktadır. Bu politika, onlara yakın ve uzak komşuları ile dostluk ilişkileri yaratmağa, karmaşık bölgede ve dünyada kendi çıkarları gereğince strateji uygulamaya olanak sağlıyor.

4. Yeniliksever Türk soyu küreselleşmenin, iktisadi, teknolojik ve bilgi alanlarındaki çağdaş gelişmeleri çabuk olarak kavıyor ve toplumun kalkınması için etkinlikle kullanıyor.

5. Küreselleşmenin temelini oluşturan neoliberal görüşler, devletlerarasında ekonomik sınırların büyük ölçüde kaldırılmasını sağlarken, Türk dünyasının da bir takım politik engellere rağmen, birbirleriyle daha da yakınlaşmasını kolaylaştırıyor.

6. Türk Dünyasının birleşmesinde büyük engel Türk cumhuriyetleri arasında uzun süre doğrudan ilişkileri geliştirecek yollarının olmamasıydı. Bu durum, Türk Dünyasını parçalamak isteyen emperyalist devletlerinin uzun yıllar izledikleri politikaların sonuçlarıdır.

Tüm bunların ışığında oratya çıkan şu ki, “Kitab-ı Dede Korkuttan” gelen “Deli Dumrul” hikâyesinin büyük-toplumsal politik anlamı vardır. Bu hikâyeye göre bir kuru çayın üzerinde köprü kuran Deli Dumrul “ her geçenden otuzüç akçe alırdı, geçmeyenden döve-döve kırk akçe alırdı “. Bunu neden bu şekilde uygulardı? Şöyle cevaplıyor: “ benden deli, benden güçlü er var mıdır ki, çıka benimle savaşa” - diyordu; “benim erliğim, bahadırlığım, cılasunlığım, yigitliyim, Ruma, Şama gide cavlana “ - diyodu . . .

Enini boyuna düşünüldüğündü açığa çıkıyor ki, geçmişte dünyanın sömürgecilik zinciri ile yükselmiş büyük metropollerin politikalarının temelinde sadece böyle bir düşünce anlayışı bulunmaktadır.

19. yüzyılda Orta Asya ve Kafkasya halkları Çar Rusyası tarafından istila edildikten sonra onların güney komşuları ve diğer devletler ile geleneksel bağları koptu. Ibn-i Sina, Nasreddin Tusu ve daha nice dehalarını medeniyete vermesi bu ülkeler, “Rusya’nın uçları” damgası ile damgalandılar. Sömürgecilik politikasını devam ettiren Sovyet İmparatorluğu zamanında da, bu ülkeleri dünya ile birleştiren çok az yol yalnız Rusya topraklarından geçiyordu. Bu sadece görünen yollara aid değildir, aynı zamanda görünmeyen medeni-manevi yollara da aitti. Orta Asya halkları ve Azerbaycan dünya kültürüne yalnız rus kültürü ile dahil ediliyordu. Dünya klasikleri sadece rus dilinden tercüme olunurdu. Bir sözle bu halkların kainata bakması için yalnızca bir penceresi açık idi: o da, Rusya’nın açtığı pencere...

Batı maddi ve kültürel değerlerinden geniş şekilde yararlanmağa çalışan bu ülkelerin zengin tabii kaynakları Batının ihtiyaçlarının karşılanması için kullanılmaya başlanmış ve dünya politikasının yoğunlaştığı noktalardan birisi olmuştur. “Büyük İpek Yolu” probleminin yeniden gündeme gelmesi de Doğu ve Batı arasında enerji taşıyıcılarının yeni ulaşım hatları açması ile ilgilidir.

Bu faktör de Türk dünyasının birleşmesi ve dünyada etkinliğinin artması için büyük fayda sağlıyor. Bakü - Ceyhan petrol, Bakü – Erzurum doğal gaz, Bakü – Kars demiryolu stratejik açıdan önemlidir ve ekonomik olmakla aynı zamanda politik ve kültürel de önem taşımaktadır.

7.Zaman talep ediyor ki, Türk dünyasının yeni ve daha yüksek aşamalara yükseltilmesi için, eski düşüncelerin kulu olmadan politik, ekonomik bilgi ve kültürel alanlarda çabalar daha da artırılmalı. Türk Cumhuriyetinde sık – sık kullanılan “dış türkler” deyiminden uzakta durmak gerekiyor. Avrupanın stratejisi Merkezi Asyaya yöneliktir. Oysa, Türkiye’nin stratejisinin Avrupa’dan daha çok Türk dünyasına yöneltilmesinin zamanı gelmiştir. Bu alanda en azından denge politikasına ihtiyaç vardır. Türkiye Cumhuriyeti’nin Başbakanı sayın N.Erdoğanın “Kafkasiya ittifakının” yaratılması önerisini bu yolda büyük bir adım olarak görmek gerekiyor. Nitekin Kafkasiya Merkezi Asya’ya giden yoldur. Bu yol engelsiz olmalıdır. Türk dünyası, Rusya sınırları içinde ve dışındadır. Türk dünyasının birliği Rusya ile ilişkilerle ilgilidir.

Son dönemlerde Türk dünyasında birbirine yakınlaşma ve birleşme çabaları ekonomik ve kültürel ilişkiler hızlı artma eğilimi göstermektedir. Türk dünyası Meclisi yaratılması gündemdedir. Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan arasında ilişkiler “bir millet, iki devlet” stratejisi yolu ile ilerlemektedir. Tüm bunların yanında tüm Türk Cumhuriyetlerinde İslami değerler daha da güçleniyor, her yerde Osmanlı ruhu, Türk ruhu yükseliyor. Bu ruh her şeye, her yerde galip gelecek.

